

fica, el tercer volum també té un guió literari, en aquest cas d'Alexandre Cuéllar i Bassols. *Àlbum de família* és això, un àlbum dels moments més significatius de la vida de cadascun, amb senzillesa i quotidianitat, des que naixem fins que morim. "Crònica d'uns anys" és un recollit per la infantesa, la joventut, la maduresa, fins la vellesa cap a la mort.

Els autors han volgut desmarcar-se en aquest tercer llibre de la mera comparança ahir-avui de l'espai físic i han entrat de ple en una descripció antropològica –gràfica– de la societat olotina. Aquesta visió costumista és la que suggereix al lector (?), que s'ha avingut a entrar en el joc, una evocació més íntima. En aquest volum hi han intervingut diversos fotògrafs olotins que han aportat aquelles imatges típiques que descriuen els moments socials i familiars més tòpics.

Per fonts i paratges és el títol del quart i últim volum d'Olot: *Imatges per a la memòria*. Maria Agustí i Reixach és qui aquest cop ens fa de guia pels indrets que els nombrosos pintors que s'han fet i es fan a Olot han immortalitzat amb escreix. El fotògraf recupera aquí la imatge comparada amb un tractament, però, molt més singular. Si el primer i segon llibres de la sèrie perseguien l'exclusiva intenció de repetir, per comparar, angles visuals concrets, les llicències fotogràfiques que Pep Callís s'ha permès atorguen a aquest darrer volum una qualitat que té més a veure amb l'obra artística en si mateixa que no pas amb la rigorositat de la comparança històrica. Tot i que es manté la referència de la fotografia antiga, els positius actuals tenen en aquestes pàgines un enfocament personal. Hi proliferen les fotos en color i els angulars, els enquadraments i les llums són especialment buscats... en un volgut esforç de creativitat.

Vull destacar la impecable edició d'aquesta obra i l'exquisita reproducció de les il·lustracions, i també la fitxa que acompanya les fotografies velles, amb el nom de l'autor, la data i l'arxiu al qual pertanyen. Una oportunitat única de tenir a casa part dels arxius de Jordi Pujiula, Melcior Teixidor, Josep Maria Dou, la família Vayreda...

Si he suggerit que la lectura-observació d'aquesta col·lecció és com un joc, ara proposo acabar-lo, però demà podrem tornar-hi a jugar. No té edat, ni principi, ni fi.

Joan Oller

Un bon començament

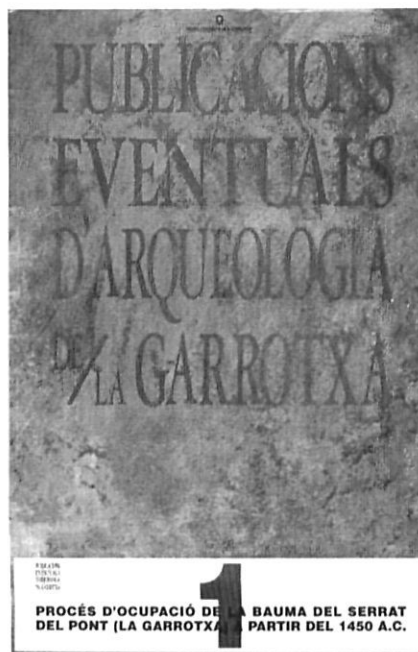
ALCALDE, Gabriel; MOLIST, Miquel; TOLEDO, Assumpció
*Procés d'ocupació de la Bauma del Serrat del Pont
(la Garrotxa) a partir del 1450 a.C.*

Publicacions Eventuals d'Arqueologia de la Garrotxa, 1. Olot,
Museu Comarcal de la Garrotxa

Amb aquest llibre, dedicat a la Bauma del Serrat del Pont (Tortellà), el Museu Comarcal de la Garrotxa ens ofereix una nova col·lecció de monografies arqueològiques sobre la Garrotxa, que rep el nom de «Publicacions Eventuals d'Arqueologia de la Garrotxa». Després de llegir aquest primer volum, creiem que no podia haver tingut un millor començament.

L'excavació d'aquest abric prehistòric s'insereix dins els treballs arqueològics, sempre de gran qualitat i rigor, que aquest Museu Comarcal realitzà des de fa 10 anys a la Garrotxa.

Aquest, en concret, respon a un projecte d'investigació prehistòrica sobre la vall del Llierca, que diversos equips interrelacionats porten a terme des de fa anys, en base a les excavacions de la Cova 120, del poblat neolític de Plansallosa i de la Bauma del Serrat del Pont.



Segons una cala estratigràfica prèvia, realitzada per afeccionats d'Olot, el reompliment d'aquest abric és superior als 260 cm, amb diversos moments d'ocupació, que van des d'època moderna al mesolític o al paleolític superior. Aquest primer llibre se centra en les campanyes de 1989 a 1991, durant les quals s'excavaren els nivells moderns, medievals, romans, ibèrics i del bronze final. L'excavació s'ha programat en extensió per tal de conèixer l'ús de la bauma dins de cada moment cronològic i, a la vegada, la seva relació amb l'entorn immediat.

Formalment, el llibre destaca per la seva presentació acurada, pels nombrosos quadres-resum, que ara faciliten els ordinadors, per una bona planimetria i pels dibuixos entenedors dels utensilis, i també per un text que busca la brevetat i la claredat. El conjunt engresca i agilita la lectura d'aquesta monografia, escrita en un català planer, a vegades cultista i voluntàriament rural («Les ocupacions d'època històrica») i d'altres vegades més críptic, amb abundants neologismes científics, tal com comença a ser habitual en textos arqueològics.

D'entre les seves característiques científiques cal destacar la voluntat manifesta d'interdisciplinarietat, que fa possible la col·laboració de molts autors, tots especialitzats en un tema concret, els quals signen la seva part i se'n fan responsables. La conjunció de les diverses ciències emprades (geologia, geografia, química, biologia, física, matemàtica, antropologia, arqueologia, història, etc.) és excel·lent i aporta uns resultats coherents i assequibles per a tothom.

En el tractament dels aspectes de paleoambient i de paleoeconomia es fa notar el treball continuat d'un mateix equip, l'eix del qual és el Museu

Comarcal de la Garrotxa, sobre un territori petit (la Vall del Llierca) que coneixen a la perfecció. És en aquests temes, i en altres com la gestió dels recursos animals i vegetals, on l'escola d'Olot demostra que hi té la mà trencada i que per això ens pot oferir cada vegada resultats més afinats i entrelligats. Com a novetats d'aquest volum hi ha els estudis exhaustius de geologia-sedimentologia (Jacques Collina-Girard) i dels sòls (Ester Taberero).

La part més clàssica dels treballs arqueològics com és la determinació de la funció de l'abric com a espai d'habitació, a través dels estudis de distribució dels objectes i de les estructures d'origen humà (forats de pal, llars, etc.), està resolta amb eficàcia i és convincent. En destacaríem l'estudi de les dues llars del bronze final, una en cubeta i amb una possible graella damunt seu, i l'altra plana, que es posen en relació entre elles i amb les respectives zones de buidatge.

De les diverses ocupacions humanes estudiades, des de l'edat moderna fins al bronze final, el llibre s'ocupa de totes, però molt especialment de les d'època ibèrica i del bronze final. Els primers resultats i les principals novetats d'aquests nivells es poden resumir així:

– Les ocupacions modernes i medievals, situables entre els segles XV-XIX, semblen correspondre a usos esporàdics de l'abric per part de bosquerols, en el transcurs de les seves tasques.

– Les ocupacions romanes, essencialment dels segles I-II, poden referir-se a treballs d'explotació minera de la vall, o bé, a una freqüentació de la bauma per a l'establiment d'ovicaprins, sempre en relació amb les properes vil·les agrícoles rurals, que hi devia d'haver a la plana immediata.

– Les ocupacions ibèriques, dels segles III-II a.C., són ja d'un caràcter més important. Es tracta ara d'una cabana ben formada, d'uns 40 m², proveïda d'un mur de tanca sobre la vall, d'una sitja i d'una llar. Aquestes dimensions no desmereixen d'altres cabanes ibèriques conegudes a l'aire lliure arreu de Catalunya i, per tant, es pot pensar en una casa aïllada, relacionada o no amb un poblat, en un moment en què la romanització ja està en marxa des de la costa empordanesa. A més de la cabana, l'abric servia per a la cria intensiva del porc, encara que també s'hi estabulaven ovelles i cabres.

– Les ocupacions del bronze final, es daten entre 1200-850 a.C., a partir dels materials arqueològics recuperats, similars als del poblat de la Fonollera al Baix Empordà. Hi ha també una datació absoluta per C-14 de 3160 ± 100 BP que encaixa bé amb aquesta cronologia.

Aquest és potser el moment més ben estudiat. L'abric servia ara com a soplug d'una cabana de 40-55 m², que tenia dues llars a tocar la paret rocosa i un morter de pedra fix, com a principals estructures d'habitació humanes. És

interessant la presència d'una possible estructura ritual, un cercle empedrat de 70 cm de diàmetre, que contenia una mandíbula senil.


La dieta alimentària es basava en una ramaderia polivalent (porc, bou, ovella i cabra), complementada per la cacera (cérvol, cabirol, senglar, linx). Els aliments vegetals presents (ordi, blat, pisana i lleguminoses) ens indiquen que l'hàbitat tenia camps de conreu propers a la bauma. La recol·lecció de les aglans (alimentació humana o animal) és ben documentada a l'abric, com en tants altres jaciments de la mateixa època.

En aquest moment cronològic, la Bauma del Serrat del Pont s'ha de posar en relació amb les altres cavitats naturals, (Cova 120, Calabre, Ermitons, Monges) emprades a la vall del Llierca durant el bronze final, les quals devien d'estar relacionades amb algun poblat a l'aire lliure a la mateixa vall, que per ara no s'ha localitzat.

Vist el magnífic resultat d'aquest primer volum, queda ben demostrat l'encert d'aquesta nova col·lecció de monografies arqueològiques ràpides, però de bona qualitat, gràcies a la qual podem gaudir, en un temps rècord en el món arqueològic, d'aquest primer volum sobre les excavacions a la Bauma del Serrat del Pont. Per molts anys, i, mentre, esperem el proper lliurament!

Josep Tarrús i Galter


P. M. Parés / T. Vilarió



La ramaderia


QUADERNS de la REVISTA de GIRONA

Josep Clara i Resplandís




Els protestants

QUADERNS de la REVISTA de GIRONA



Diputació de Girona



Caixa de Girona

Quaderns de la Revista de Girona